

บทที่ 3 ขอบข่ายของความแตกต่างระหว่างบุคคล

การศึกษาความแตกต่างในสัตว์

การวัดความแตกต่างระหว่างบุคคล

คุณลักษณะทางปัญญา

คุณลักษณะที่เกี่ยวกับเชาวน์ปัญญาและความถนัด

คุณลักษณะที่เกี่ยวกับความสัมฤทธิ์ผลหรือประสิทธิภาพ

คุณลักษณะทางด้านกลไกของร่างกาย

คุณลักษณะทางด้านบุคลิกภาพ

บุคคลมีความแตกต่างกันโดยทางใด

องค์ประกอบที่มีผลทำให้บุคคลมีความแตกต่างกัน

สรุป

แบบฝึกหัดท้ายบทที่ 3

บทที่ 3

ขอบข่ายของความแตกต่างระหว่างบุคคล

วัตถุประสงค์

หลังจากที่นักศึกษาอ่านบทเรียนนี้แล้ว นักศึกษาสามารถ

1. ระบุวิธีการแก้ปัญหา และสรุปผลของการแก้ปัญหาของลิง แมว และหมูได้
2. บอกคุณลักษณะต่าง ๆ ที่แตกต่างกันของบุคคลที่สามารถวัดได้
3. เปรียบเทียบองค์ประกอบของเชาวน์ปัญญา จากแนวคิดของชาร์ลสปีเยอร์แมน และเธอร์สตันได้
4. เปรียบเทียบองค์ประกอบของเชาวน์ปัญญาจากแนวความคิดของธอร์นไดต์ และกิลฟอร์ดได้
5. อธิบายพฤติกรรมย่อยของการวัดความสัมฤทธิ์ผลได้
6. ระบุเกี่ยวกับพฤติกรรมย่อยของการวัดคุณลักษณะด้านกลไกของร่างกายได้
7. อธิบายตัวประกอบ 10 ตัวที่แสดงคุณลักษณะทางบุคลิกภาพของกิลฟอร์ดได้
8. อธิบายตัวประกอบ 16 ตัวที่แสดงคุณลักษณะทางบุคลิกภาพของแคทเทลได้
9. อธิบายองค์ประกอบที่มีผลทำให้บุคคลมีความแตกต่างกันได้

ขอบข่ายของความแตกต่างระหว่างบุคคล

คำกล่าวที่ว่า “ความแตกต่างระหว่างบุคคล เป็นปรากฏการณ์ ที่ต้องเกิดขึ้น โดยทั่วไป หรือโดยธรรมชาติ” นั้นเป็นความจริงมาก ได้มีการพิสูจน์กันด้วยการศึกษาวิจัยกันมากมาย นับแต่อดีตกาลจนถึงปัจจุบันกาล ข้อความต่อไปนี้ไม่เพียงแต่ทำให้ทราบว่า คนเรานั้นแตกต่างกันในทุกรูปแบบของคุณลักษณะต่างๆ เท่านั้น หากแต่ยังได้เรียนรู้อีกด้วย สัตว์ก็มีความแตกต่างกันเช่นเดียวกัน เริ่มแต่สัตว์เซลล์เดียวไปจนถึงสัตว์มีกระดูกสันหลังที่เลี้ยงลูกด้วยนม

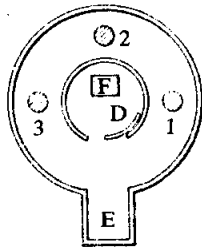
การศึกษาความแตกต่างในสัตว์

จากการศึกษาจิตวิทยาความแตกต่าง นักจิตวิทยาได้สรุปว่า ความแตกต่างระหว่างบุคคลในเรื่องต่างๆ จะผันแปร จากที่มีความแตกต่างน้อยที่สุด ไปจนถึงมากที่สุด

การทดลองการแก้ปัญหาของลิง จากการศึกษาของฟิลด์ (Field, 1934)

การทดลองนี้ กระทำโดยการให้ลิงกดปุ่ม แล้วทำให้ประตูเปิด และจะได้รางวัล การที่ลิงจะเรียนรู้ว่า กดปุ่มใดแล้วจะได้รับรางวัล เป็นสิ่งที่ต้องศึกษา ผู้ทดลองได้สร้างเครื่องมือที่เรียกว่า หีบปัญหา หรือ Problem Box ขึ้น ดังรูป

รูปที่ 1 แสดงถึงเครื่องหมายของหีบปัญหาที่ใช้ศึกษาการเรียนรู้ของสัตว์ (ลิง) จากการศึกษาของฟิลด์, 1934 (Tyler, The Psychology of Differences, p.18)

E = ทางเข้า

D = ประตูเพื่อเข้าไปเอาอาหาร

F = อาหาร

1, 2, 3 คือ แผ่นโลหะที่มีลักษณะเป็นปุ่ม สำหรับให้สัตว์กด

ปัญหาที่ 1	ต้องกดปุ่มโลหะ 1	ประตูจึงเปิด
ปัญหาที่ 2	ต้องกดปุ่มโลหะ 1, 2	ประตูจึงเปิด
ปัญหาที่ 3	ต้องกดปุ่มโลหะ 1, 2, 3	ประตูจึงเปิด
ปัญหาที่ 4	ต้องกดปุ่มโลหะ 1, 2, 3, 2	ประตูจึงเปิด
ปัญหาที่ 5	ต้องกดปุ่มโลหะ 1, 2, 3, 2, 1, 2, 3	ประตูจึงเปิด

จะสังเกตดูว่า แต่ละปัญหา จะมีลิงที่ตัวที่ทำได้ จากการทดลองดังกล่าวมานี้ ผู้ทดลองพบว่าจะมีลิงตัวหนึ่งที่ได้ แต่ปัญหาที่ 3 และอีกตัวหนึ่งสามารถแก้ปัญหาที่สลับซับซ้อนได้กับปัญหาที่ 22 ซึ่งถ้าพิจารณาโดยส่วนรวมแล้ว การแก้ปัญหาของลิง กระทำได้ผันแปรจากปัญหาที่ 3 ถึงปัญหาที่ 13

วาร์เรน (Warren, 1961) ได้ศึกษาการแก้ปัญหาของแมว เพื่อดูว่าแมวแต่ละตัว จะมีความแตกต่างหรือไม่ โดยมีวัตถุวางไว้ 2 อัน และให้แมวเลือกวัตถุอันหนึ่งจาก 2 อัน ในการทดลองได้กำหนดให้แมวเลือกวัตถุใน 2 ลักษณะ คือ

1. วัตถุที่มีรูปร่างแตกต่างกัน เช่น รูปกลม สีเหลี่ยม สามเหลี่ยม เป็นต้น
2. วัตถุอยู่ในตำแหน่งที่ต่างกัน

และถ้าแมวตัวใดเลือกได้ถูกต้องตามกำหนดอย่างใดอย่างหนึ่ง ก็จะได้อาหารเป็นรางวัล ผลของการทดลองพบว่า

- แมวที่ฉลาดกว่า จะเรียนรู้เลือกวัตถุได้ถูกต้อง โดยใช้เวลาในการแก้ปัญหา 54 ครั้ง และตัวที่โง่ที่สุด ต้องใช้เวลาในการเลือกถึง 760 ครั้ง

- แมวสามารถแก้ปัญหาในการแยกความแตกต่าง ในเรื่องตำแหน่งของวัตถุ ได้ดีกว่า หรือง่ายกว่า การแยกความแตกต่างในเรื่องรูปร่างและขนาดของวัตถุ

ในการทดลองให้หนูวิ่งในทางวกเวียน (Maze) ของ ไทรออน (Tyon, 1942) พบว่า หนูตัวที่ฉลาดและโง่สามารถแก้ปัญหา ด้วยการวิ่งในทางวกเวียน โดยพบว่า มีข้อผิดพลาดจาก 9 ถึง 214 แห่งตามลำดับ

จากการศึกษาความแตกต่างในสัตว์ ดังได้กล่าวมาแล้ว นักจิตวิทยายังได้พบต่อไปอีกว่า ความแตกต่างในพฤติกรรม มีการพบในสัตว์โดยทั่วไป แม้กระทั่งในสัตว์เซลล์เดียว และความแตกต่างระหว่างสัตว์จะผันแปรจากที่มีความแตกต่างน้อยที่สุด ไปจนถึงมากที่สุด

การวัดความแตกต่างระหว่างบุคคล

การวัดคุณลักษณะต่าง ๆ ของบุคคล ได้กระทำกันอย่างกว้างขวาง โดยผู้เชี่ยวชาญในแขนงต่าง ๆ ลักษณะต่าง ๆ ที่แตกต่างกันที่วัดได้ มีดังนี้

1. การวัดคุณลักษณะทางร่างกายและทางสรีรวิทยาของบุคคล พบว่า มีความแตกต่างกันจากคนหนึ่งไปยังอีกคนหนึ่ง ดังเช่น

- การวัดเกี่ยวกับ ขนาด ส่วนสูง น้ำหนัก และสัดส่วนของร่างกาย เป็นต้น
- การวัดการทำงานของระบบต่าง ๆ ของร่างกาย เช่น เมตาโบลิซึมของร่างกาย จำนวนแคลเซียม จำนวนน้ำตาล กรด ฮีโมโกลบินในเลือด อัตราการหายใจ อัตราชีพจร และความเข้มข้นของกรด และสารยูเรียในปัสสาวะ
- การตรวจสอบว่ามี ความแตกต่างในด้าน แบบแผนของเอนไซม์ การทำงานของต่อมไร้ท่อ แบบแผนของการขับถ่าย ปฏิกริยาที่มีต่อยา และโภชนาการ

2. การวัดคุณลักษณะทางจิตวิทยาของบุคคล พบว่า บุคคลมีความแตกต่างกันในเรื่อง การสัมผัส การรับรู้สิ่งต่างๆ ได้แก่ การได้เห็น ได้ยิน ได้กลิ่น ได้ลิ้มรส ได้สัมผัส นอกจากนี้ ยังพบว่าบุคคลมีความแตกต่างกัน ในทางสติปัญญา ความสนใจ เจตคติ ค่านิยม ความสามารถพิเศษ หรือความถนัด และบุคลิกภาพ อีกด้วย

การวัดคุณลักษณะทางจิตวิทยาของบุคคล ในข้อ (2) ที่ได้กล่าวมานี้ พอแบ่งได้เป็น 3 ด้านใหญ่ๆ คือ

1. คุณลักษณะทางปัญญา
2. คุณลักษณะทางด้านกลไกของร่างกาย
3. คุณลักษณะทางด้านบุคลิกภาพ

คุณลักษณะทางปัญญา

คุณลักษณะทางปัญญา เป็นลักษณะที่เกี่ยวข้องกับ ความสามารถทางสมองเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งเป็นเครื่องบอกให้รู้ถึงระดับสติปัญญา ความรู้ ความคิด และการแก้ปัญหาต่างๆ ดังนั้น ลักษณะทางปัญญา จึงหมายถึงรวมถึงการแสดงออกที่เกี่ยวข้องกับ

1. เซวาร์ปัญญาและความถนัด
2. ความสัมฤทธิ์ผลหรือประสิทธิภาพ

ก. ด้านเซวาร์ปัญญาและความถนัด

คุณลักษณะที่เป็นการแสดงออกถึงเซวาร์ปัญญา และความถนัดนี้ นักจิตวิทยาได้พยายามค้นหาคอร์ประกอบของบุคคลกันอยู่นาน และหลายรูปแบบ ดังนี้

แนวคิดของชาร์ล สเปียร์แมน (Charles Spearman)

สเปียร์แมน ให้แนวคิดว่า กิจกรรมของการใช้ความสามารถทางสมองของบุคคลนั้น มักมีลักษณะ ดังนี้

1. องค์ประกอบทั่วไป (General Factors) หมายถึง การใช้ความสามารถทั่วไปที่เหมือนกันของบุคคล
2. องค์ประกอบเฉพาะตัว (Specific Factors) คือ ความสามารถพิเศษบางอย่างที่จะทำให้บุคคลทำกิจกรรมนั้นๆ ได้ดียิ่งขึ้น และองค์ประกอบเฉพาะตัวนี้เอง ที่ทำให้เกิดความแตกต่างระหว่างบุคคลขึ้น

แนวคิดของเทอร์สตัน (Thurstone)

เทอร์สตัน เชื่อว่า ความสามารถทางเซวาร์ปัญญาของบุคคล ประกอบด้วย ตัวประกอบ 7 อย่าง คือ

- ความสามารถทางความเข้าใจภาษา
- ความสามารถในการใช้ภาษาได้คล่องแคล่ว
- ความสามารถในการคิดคำนวณและใช้ตัวเลข
- ความสามารถทางการมองภาพมิติ
- ความสามารถของการไวต่อการรับรู้
- ความสามารถทางความจำ
- ความสามารถด้านการใช้เหตุผล

แนวคิดของธอร์นไคด์ (Thorndike)

ธอร์นไคด์ กล่าวว่า บุคคลมักจะมีเซวน์ทั้ง 3 ชนิด หากแต่ เป็นสัดส่วนที่แตกต่างกัน ซึ่งได้แก่

- เซวน์ทางนามธรรม หมายถึง ความสามารถของการที่จะคิด หรือวิเคราะห์สิ่งต่าง ๆ ที่เป็นนามธรรม
- เซวน์เชิงสังคม หมายถึง ความสามารถของการสร้างสัมพันธ์กับผู้อื่นได้ดี
- เซวน์เชิงจักรกล หมายถึง ความสามารถในการเข้าใจกลไก และโครงสร้างของวัตถุต่าง ๆ และสามารถสร้างสิ่งของต่าง ๆ ขึ้นเป็นวัตถุใหม่

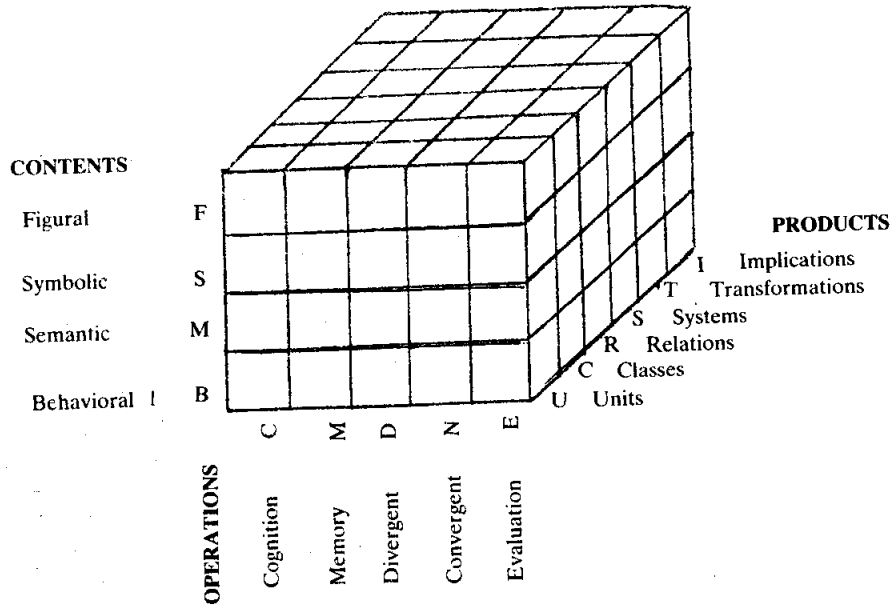
แนวคิดของกิลฟอร์ด (Guilford)

กิลฟอร์ด ได้แยกลักษณะของเซวน์ปัญญา ออกเป็นกิจกรรมทางสมอง 3 มิติ แล้วนำมาเขียนเป็นลูกบาศก์ ดังนี้

มิติที่ 1 แทนสิ่งที่เป็น เนื้อหา ของสิ่งที่สมองจะรับเข้าไป ซึ่งจะเร่งเร้าให้เกิดปฏิกิริยาได้ตอบ

- สิ่งที่สมองรับเข้า ได้แก่ รูปภาพ (Figure = F)
- สัญลักษณ์ (Symbolic = S)
- ภาษา (Semantic = M)
- พฤติกรรม (Behavior = B)

รูปที่ 2 แสดงกิจกรรมทางสมอง 3 มิติ ของกิลฟอร์ด

มิติที่ 2 แสดงถึง ลักษณะการทำงานของสมอง (Operation) เมื่อรับเอาสิ่งที่อยู่ในมิติแรกเข้าไปแล้ว สมองจะใช้ความสามารถขั้นต่างๆ ปฏิบัติต่อสิ่งนั้นๆ ดังนี้

- รู้ว่าสิ่งนั้นคืออะไร (Cognitive = C)
- จดจำสิ่งที่รับ (Memory = M)
- คิดอย่างอเนกมัย (แตกต่างกัน) (Divergent = D)
- คิดอย่างเอกมัย (สอดคล้อง) (Convergent = N)
- ประเมินค่าลงรูปสิ่งนั้น (Evaluation = E)

มิติที่ 3 แสดงถึง ผลของการกระทำของสมอง (Product) เมื่อสมองได้รับสิ่งหนึ่งๆ เข้าไป และใช้ความสามารถสูงสุดในระดับใดกระทำต่อสิ่งนั้นๆ แล้วจะได้ผลิตผลออกมา ในรูปใดรูปหนึ่งต่อไปนี้

- ผลที่เป็นหน่วยหนึ่ง (Units = U)
- ผลที่เป็นชนิดใดชนิดหนึ่ง (Classes = C)
- ผลที่เป็นความสัมพันธ์ (Relations = R)
- ผลที่มีลักษณะเป็นระบบหรือแบบแผน (Systems = S)
- ผลที่แปรเปลี่ยนรูปเป็นอย่างอื่น (Transformations = T)
- ผลที่เป็นการประยุกต์ (Implications = I)

แนวคิดของเบิร์ทและเวอร์นอน (Burt & Vernon)

แนวคิดนี้ เชื่อว่า สถิติปัญญาเป็นพฤติกรรมทางสมองของบุคคล ประกอบด้วย 2 ลักษณะ คือ

1. สถิติปัญญา ที่เป็นอิสระปราศจากการเรียนรู้และประสบการณ์ ซึ่งเป็นผลที่ได้จากพันธุกรรม เรียกว่า Fluid Intelligence
2. สถิติปัญญา ที่ขึ้นอยู่กับประสบการณ์และการเรียนรู้ ซึ่งเป็นผลที่ได้จากสิ่งแวดล้อม เรียกว่า Crystallized Intelligence

ข. ด้านความสัมฤทธิ์ผลหรือประสิทธิภาพ

คุณลักษณะที่แสดงออกถึงความสัมฤทธิ์ผลหรือประสิทธิภาพ จำแนกออกได้ 2 ประเภท คือ

1. ความสัมฤทธิ์ผลหรือประสิทธิภาพทางการศึกษา หมายถึง ความสามารถของบุคคลที่เรียนรู้ได้ ในสิ่งที่ได้รับการฝึกฝน อบรม สั่งสอน ในที่นี้ หมายถึง การเรียนในระบบโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษา นั่นเอง ซึ่งแบ่งเป็นพฤติกรรมย่อย ๆ เกี่ยวกับ

- ความสามารถด้านการรู้
- ความสามารถด้านการเข้าใจ
- ความสามารถด้านการนำไปใช้
- ความสามารถด้านการวิเคราะห์
- ความสามารถด้านการสังเคราะห์
- ความสามารถทางการประเมินค่า

2. ความสัมฤทธิ์ผลหรือประสิทธิภาพทางการงาน เป็นลักษณะความสามารถในการทำงาน ในหน้าที่ อาชีพ อย่างมีประสิทธิภาพ และมีความก้าวหน้า

คุณลักษณะด้านกลไกของร่างกาย

คุณลักษณะด้านกลไกของร่างกาย หมายถึง ลักษณะที่เกี่ยวกับส่วนของอวัยวะของร่างกายของบุคคล ที่มีปฏิกริยาต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งแบ่งแยกออกเป็นความสามารถด้านต่าง ๆ คือ

1. ความสามารถทางด้านความเร็ว เป็นลักษณะที่ส่วนของร่างกาย กระทำต่อสิ่งเร้าที่มากกระทบ โดยอาศัยความรวดเร็ว เช่น
 - ความรวดเร็วในการใช้ข้อมือและนิ้ว
 - ความไวในการตอบสนอง
 - ความรวดเร็วในการเคลื่อนไหวแขน เป็นต้น

2. ความสามารถในการควบคุมกล้ามเนื้ออย่างง่าย เช่น
 - ความสามารถใช้แขนและมือได้อย่างเที่ยงตรง
 - ความสามารถในการใช้มือทำกิจกรรมได้แม่นยำ รวดเร็ว เป็นต้น
3. ความสามารถทางการประสานงาน เช่น
 - ความคล่องแคล่วในการใช้นิ้วมือการใช้มือ
 - การประสานงานของแขนและขา ของตาและมือ
 - ความสามารถบังคับกล้ามเนื้อในการทำกิจกรรมให้มีความพอดี เพื่อให้ทำงาน รวดเร็วแม่นยำ เป็นต้น
4. ความสามารถในการพิจารณา ภายใต้เงื่อนไขต่าง ๆ เช่น
 - ความสามารถในการเลือกวิธีการตอบสนองต่อสิ่งเร้า เมื่อมีความเร็วของความเร็ว เคลื่อนไหวสูง
 - ความสามารถในการปรับกล้ามเนื้อ ในการทำกิจกรรมที่กระทำต่อเนื่องกัน เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงความเร็ว และทิศทางการเคลื่อนของสิ่งเร้า

คุณลักษณะทางด้านบุคลิกภาพ

คุณลักษณะทางด้านบุคลิกภาพ หมายถึง คุณลักษณะที่รวมกันเป็นแบบฉบับเฉพาะตัวของแต่ละบุคคล ที่แสดงออกมาทั้งกิริยาท่าทาง และลักษณะทางด้านอารมณ์และจิตใจ

นักจิตวิทยา ได้แบ่งบุคลิกภาพของบุคคล ไว้หลายแบบด้วยกัน เริ่มแต่การแบ่งบุคคล ออกเป็น “แบบ” ของ ฮิปโปเครติส เป็นต้นมา รายละเอียดของการแบ่งเป็น “แบบ” นี้ได้กล่าวไว้ในบทที่ 1 แล้ว ในที่นี้จะไม่กล่าวถึง แต่จะกล่าวถึง องค์ประกอบทางบุคลิกภาพ ที่ได้จาก ทฤษฎีของกิลฟอร์ด และ แคทเทล ซึ่งจะช่วยให้มองเห็น “คุณลักษณะต่างๆ” ทางบุคลิกภาพ ของบุคคล ได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

กิลฟอร์ด (Guilford) ได้ให้ตัวประกอบ 10 ตัว ของคุณลักษณะต่างๆ ทางบุคลิกภาพ ของบุคคลไว้ ดังนี้

1. กิจกรรมทั่วไป หมายถึง ความฉับไว ชอบความรวดเร็ว ำแรง กระปรี้กระเปร่า การผลิต ประสิทธิภาพ ตรงข้ามกับ เชื่องช้า ไม่ไตร่ตรอง เห็นอย่างง่าย ไม่มี ประสิทธิภาพ
2. การควบคุมตนเอง หมายถึง เอาจริงเอาจัง สุขุมรอบคอบ มุ่งมั่น ตรงข้ามกับ กังวลใจ วู่วาม ชอบความตื้นตื้น

3. ความมีอำนาจ หมายถึง ปกป้องตนเอง การเป็นผู้นำ พุดในที่สาธารณะ พุดชมชู้ ตรงข้ามกับ ยอมจำนน ลังเล หลีกเลี่ยงการทำตนเป็นเป้าสายตา
4. ความสามารถในการเข้าสังคม หมายถึง มีเพื่อนมาก ชอบสังสรรค์ ชอบเด่น ตรงข้ามกับ มีเพื่อนน้อย ซ้ำอัย
5. ความมั่นคงทางอารมณ์ หมายถึง ความสม่ำเสมอทางอารมณ์ มองโลกในแง่ดี อารมณ์เย็น ตรงข้ามกับ ห้วนไหว มองโลกในแง่ร้าย ผันกลางวัน ตื่นเต้นง่าย รู้สึกผิด กังวล ว้าวุ่น สุขภาพไม่ดี
6. ความเป็นปรนัย หมายถึง ไม่ห้วนไหวง่าย ตรงข้ามกับ ห้วนไหวง่าย คิดแต่เรื่องตนเอง ช่างสงสัย มีความคิด ประสบความยุ่งยาก
7. ความเป็นมิตร หมายถึง อดทนต่อการกระทำที่ไม่ถูกต้อง ยอมรับการชมชู้ นับถือผู้อื่น ตรงข้ามกับ ทะเลาะวิวาท มุ่งร้าย ชุนเคือง ชมชู้ ดูถูกผู้อื่น
8. มีความคิด หมายถึง การใช้ความคิดไตร่ตรอง รู้จักสังเกตตนเองและผู้อื่น รู้จักใช้สติปัญญา ตรงข้ามกับ สนใจในกิจกรรมภายนอก มีความคิดยุ่งเหยิงไม่ปะติดปะต่อ
9. ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล หมายถึง อดทนต่อผู้อื่น ศรัทธาในสถาบันสังคม ตรงข้ามกับ วิจารณ์จับผิดสถาบันทางสังคม ช่างสงสัย สงสารตนเอง
10. ความเป็นผู้ชาย หมายถึง สนใจในกิจกรรมของผู้ชาย ไม่รู้สึกเบื่อง่าย ไม่โกรธง่าย ยับยั้งอารมณ์ สนใจเล็กน้อยในเรื่องเสื้อผ้าและแฟชั่น ตรงข้ามกับสนใจในกิจกรรมของผู้หญิงและอาชีพของผู้หญิง เมื่อน่ายง่าย ขลาดกลัว และชอบเคลิ้มฝัน ชอบแสดงออกทางด้านอารมณ์

แคทเทล (Cattell) ได้ให้ตัวประกอบ 16 ตัว เกี่ยวกับคุณลักษณะต่าง ๆ ทางบุคลิกภาพไว้ดังนี้

1. ไว้ตัว	ตรงข้ามกับ	การแสดงท่าทีให้ความอบอุ่นต่อผู้อื่น
2. ทื่อ	ตรงข้ามกับ	ความคล่อง
3. ห้วนไหว	ตรงข้ามกับ	ความเป็นผู้ใหญ่
4. ขริ่ม	ตรงข้ามกับ	ความกระตือรือร้น
5. ยอม	ตรงข้ามกับ	ชอบเหนือผู้อื่น
6. เรื่อยเปื่อย	ตรงข้ามกับ	การที่รู้สึกตระหนก
7. ขลาด	ตรงข้ามกับ	ชอบผจญภัย

8. ใจคอหนักแน่น	ตรงข้ามกับ	อ่อนไหว
9. เชื้อผู้อื่น	ตรงข้ามกับ	ชี้สังสัย
10. ชอบระเบียบ	ตรงข้ามกับ	ชอบคิดอะไรแผลง ๆ
11. ง่าย ๆ	ตรงข้ามกับ	มีลักษณะยกย่อนซ่อนเงื่อน
12. มั่นใจ	ตรงข้ามกับ	รู้สึกถึงฐานะอ่อนแอ
13. หัวเก่า	ตรงข้ามกับ	ชอบทดลอง
14. ขาดสติ	ตรงข้ามกับ	รู้จักบังคับตนเอง
15. ชอบฟังผู้อื่น	ตรงข้ามกับ	รู้สึกมั่นใจตนเอง
16. ใจสบาย	ตรงข้ามกับ	มีอาการมึนเครียด

บุคคลมีความแตกต่างกันโดยทางใด

การที่เราจะทราบถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล เราจำเป็นต้องหามาตรการ หรือสร้างเครื่องมืออย่างใดอย่างหนึ่ง มาวัด ความแตกต่างเหล่านั้น โดยที่สิ่งที่ใช้วัดนั้น ต้องใช้วัดได้จริง ๆ มีเหตุมีผล ถูกต้องเที่ยงตรง และเชื่อถือได้ เช่น การทดสอบ การสังเกต การสัมภาษณ์ การประมาณค่า ฯลฯ เป็นต้น

การวัดความแตกต่างระหว่างบุคคล กระทำได้โดย

1. วัดลักษณะส่วนตัวของแต่ละบุคคล

ลักษณะที่แตกต่างกันของแต่ละบุคคล มีส่วนสำคัญต่อตนเองและกลุ่มบุคคล เป็นอันมาก ซึ่งเราสามารถแยกแยะลักษณะต่าง ๆ ของบุคคลออกได้ ดังนี้

1.1 ความสามารถทางเชาวน์ปัญญา หรือสติปัญญา หรือความสามารถทางสมอง

1.2 ความถนัดตามธรรมชาติ ได้แก่ ด้านการเรียน ด้านเครื่องจักรกล ด้านงานเสมียน ด้านดนตรี ด้านศิลปะ และด้านความคิดสร้างสรรค์

1.3 ความคล่องแคล่วหรือทักษะของการเคลื่อนไหว หรือความสามารถด้านกลไกของร่างกาย

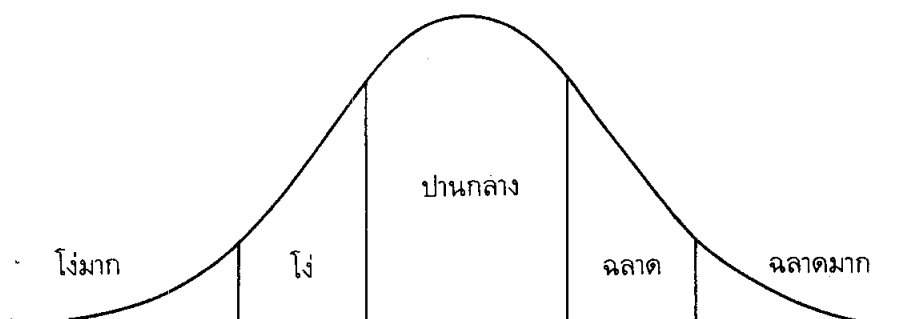
1.4 บุคลิกภาพ ซึ่งเน้นถึง ลักษณะนิสัยและอุปนิสัย ความสามารถในการปรับตัว อารมณ์ เจตคติ ความสนใจ และค่านิยม เป็นต้น

2. การกระจายกันของคุณลักษณะต่าง ๆ ของบุคคล

ลักษณะต่าง ๆ ของบุคคล จะมีตั้งแต่ดีที่สุด จนถึงเลวที่สุด หรือตั้งแต่สูงสุดจนถึงต่ำสุด หรือกล่าวได้ว่า เป็นจากสุดข้างหนึ่ง ไปยังทางตรงกันข้ามอีกข้างหนึ่ง แต่บุคคลที่มีคุณลักษณะที่อยู่สุดข้างใดข้างหนึ่งนั้น จะมีน้อยมาก คนส่วนมากจะตกอยู่ในช่วงกลาง เช่น

คนที่สูงมากกับคนแคระจะมีไม่มาก ส่วนมากจะมีคนที่สูงอยู่ในช่วงปานกลาง หรือคนที่ฉลาดมาก ๆ มีไอคิวสูง หรือคนปัญญาอ่อน ก็มีจำนวนน้อยมาก เมื่อเทียบเป็นอัตราส่วนต่อประชากรของโลกทั้งหมด แต่จะมีคนที่ มี ไอคิว ปานกลางอยู่เป็นจำนวนมาก ดังแสดงในรูป

รูปที่ 3 แสดงส่วนโค้งปกติของสติปัญญาของคน

องค์ประกอบที่มีผลทำให้บุคคลมีความแตกต่างกัน

องค์ประกอบที่ทำให้บุคคลแตกต่างกัน ได้แก่

1. พันธุกรรม
2. สิ่งแวดล้อม
3. กฎแห่งกรรม และกฎแห่งสังสารวัฏ

พันธุกรรม

พันธุกรรม ไม่แต่เพียงจะเกี่ยวข้องกับการถ่ายทอด ที่ซับซ้อนต่าง ๆ เท่านั้น หากยังเกี่ยวข้องกับรูปแบบของการพัฒนาการของบุคคลอีกด้วย

การถ่ายทอดทางพันธุกรรม เกิดขึ้นในทันที ที่เชื้ออสุจิของพ่อเข้าผสมกับไข่ของแม่ มีผลทำให้เกิดเซลล์ปฏิสนธิหรือเรียกไซโกต และในนิวเคลียสของไซโกตนี้เอง ที่องค์ประกอบทางพันธุกรรมของแม่และพ่อมารวมกัน และเริ่มบงการการพัฒนาของบุคคลต่อไป

ดังนั้น การศึกษาเรื่องพันธุกรรมหรือการถ่ายทอดลักษณะต่าง ๆ ของบุคคลโดยละเอียด จะช่วยให้เข้าใจถึงแบบแผนพัฒนาการ และพฤติกรรมของบุคคลแต่ละคนว่าเป็นเช่นใด และมีความแตกต่างกันจากบุคคลหนึ่งไปยังอีกบุคคลหนึ่งอย่างไร

สิ่งแวดล้อม

สิ่งแวดล้อม ที่มีอิทธิพลทำให้บุคคลแตกต่างกัน ในที่นี้ มีความหมาย เป็นผลรวมของการกระตุ้นต่าง ๆ ที่บุคคลแต่ละคนได้รับ ตั้งแต่เริ่มการมีชีวิต ครอบคลุมกระทั่งตาย ขอบข่ายที่บุคคลได้รับอิทธิพลจากสิ่งแวดล้อม มีดังนี้

1. สภาพสิ่งแวดล้อมก่อนเกิด หมายถึง สภาพภายในมดลูกของแม่ มีอิทธิพลสำคัญมากในการกำหนดพัฒนาการของแต่ละคน โดยปกติสภาพภายในมดลูก เป็นสภาพที่ดีสำหรับการพัฒนาการของทารก แต่อาจมีสารเคมีบางอย่างที่ไปทำให้โลหิตของแม่ผิดปกติ หรือมีพิษ และมีผลต่อทารกในครรภ์ ทำให้การพัฒนาการของเด็กผิดปกติได้

สารเคมีดังกล่าว เกิดขึ้นจากสุขภาพของแม่ อาหารที่แม่รับประทาน ยาที่กิน ความเปลี่ยนแปลงทางชีวเคมีภายในร่างกายแม่ รั้งสีที่แม่ได้รับ ตลอดจนความผิดปกติของต่อมไร้ท่อ เป็นต้น

2. สภาพแวดล้อมขณะเกิด ขณะทารกเกิด สมอหรือระบบประสาท อาจได้รับอันตรายเนื่องจากขาดออกซิเจน หรือจากการกดบีบของช่องคลอด ทำให้เด็กไม่สามารถเจริญเติบโต เท่าที่พันธุกรรมกำหนดไว้

3. สภาพแวดล้อมหลังเกิด มีขอบเขตกว้างขวาง มีอิทธิพลและสำคัญมากต่อชีวิตบุคคล เริ่มด้วยสิ่งแวดล้อมที่เนื่องจากบรรยากาศภายในบ้าน เช่น ความรัก การยอมรับ ความเอาใจใส่ในการเลี้ยงดู เจตคติของพ่อแม่ที่มีต่อเด็ก เป็นสิ่งสำคัญยิ่ง เมื่อเด็กเจริญเติบโตขึ้น ประสบการณ์ทางการศึกษาในโรงเรียน การเรียนรู้ทางสังคมของการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรม ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญ ต่อการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ของเด็ก เป็นอันมาก

ความเกี่ยวข้องกันของพันธุกรรมและสิ่งแวดล้อม

เป็นที่ยอมรับกันในปัจจุบันว่า พันธุกรรมที่เด็กได้รับมาก่อนเกิด หรือสิ่งแวดล้อมทั้งก่อนเกิดและหลังเกิด ต่างก็มีอิทธิพลที่สำคัญยิ่งร่วมกัน ที่มีต่อพัฒนาการและพฤติกรรมของบุคคล

ได้มีการวิจัยกันมากมาย ถึงอิทธิพลของทั้งพันธุกรรมและสิ่งแวดล้อม ที่มีผลต่อพัฒนาการของบุคคล เริ่มแต่บุคคลถือกำเนิดในครรภ์แม่ เป็นต้นมา แต่สิ่งที่ศึกษาก็น่าเป็นเรื่องที่น่าสนใจ เพราะเป็นการผสมผสานกันของศักยภาพทางพันธุกรรม ที่บุคคลได้รับมาแต่เกิด และอิทธิพลของสิ่งแวดล้อม ซึ่งสามารถทั้งส่งเสริมและยับยั้งศักยภาพของเขา

เรื่องของสติปัญญาหรือเชาวน์ปัญญาของบุคคล ก็เป็นตัวอย่างที่ได้มีการโต้เถียงกัน ว่า พันธุกรรมหรือสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลเหนือกว่ากัน อย่างไรก็ดี ผลจากการวิจัยเรื่องนี้ ได้สรุปไว้ดังนี้

1. การกำหนดเชาวน์ปัญญาของบุคคล เป็นเรื่องความเกี่ยวข้องกันระหว่างพันธุกรรมและสิ่งแวดล้อม
2. ความมากน้อยที่เกี่ยวข้องในระหว่างพันธุกรรมและสิ่งแวดล้อมนั้น ไม่สามารถทำนายหรือวัดได้ว่า เป็นสัดส่วนเท่าใด
3. ไม่อาจสรุปได้ว่า ความแตกต่างของ ไอคิว ที่วัดได้ ในระหว่างกลุ่มบุคคลนั้นว่า พันธุกรรมเป็นเครื่องกำหนดอย่างสำคัญ จนกว่าเมื่อสมาชิกของกลุ่มนั้น มีโอกาสหรือได้รับการกระตุ้นจากสิ่งแวดล้อมเท่าเทียมกัน

เป็นการยากที่จะศึกษาว่าอะไรเป็นสาเหตุของการมีเชาวน์ปัญญาต่ำหรือสูง เพราะอาจขึ้นอยู่กับตัวแปรต่าง ๆ ซึ่งอาจเป็นทั้งพันธุกรรมและสิ่งแวดล้อม ที่มีผลต่อศักยภาพทางเชาวน์ปัญญาของบุคคล

แต่สิ่งแวดล้อมที่เกิดจากแม่ ขณะที่เด็กอยู่ในครรภ์ และต่อมา คือ ประสบการณ์ที่เด็กได้รับจากบ้านและโรงเรียน มีอิทธิพลที่สำคัญต่อพัฒนาการทางเชาวน์ปัญญาของเด็กด้วยเหมือนกัน เช่น

เชาวน์ปัญญาต่ำ อาจเป็นผลจากสภาวะก่อนเกิด เช่น การขาดออกซิเจน ขณะที่อยู่ในครรภ์แม่ ซึ่งมีผลเป็นความพิการทางสมองระหว่างคลอด การมีโรคติดเชื้อ อันตรายที่เกิดจากแม่กินยาหรือการขาดอาหารในแม่ระหว่างตั้งครรภ์ หรือในตัวเด็กเอง ชีวิตต่อมาของเด็ก พฤติกรรมหรือการกระทำจะดีเลว ฉลาดหรือโง่ ย่อมขึ้นอยู่กับการผสมผสานของพันธุกรรมที่มีอยู่ในตัวเด็ก กับผลของอิทธิพลของการเลี้ยงดูของพ่อแม่ การเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับครู เพื่อน และชุมชนในสังคม

จึงอาจสรุปเกี่ยวกับความสำคัญและความสัมพันธ์ของพันธุกรรมและสิ่งแวดล้อมไว้ดังนี้

1. ทั้งพันธุกรรมและสิ่งแวดล้อม ล้วนมีอิทธิพลต่อความเจริญเติบโตและพัฒนาการต่อบุคคล
2. สิ่งแวดล้อม มักจะเป็นตัวการที่กำหนดว่า คุณลักษณะทางพันธุกรรม จะปรากฏให้ชัดเจนหรือไม่เพียงใด

3. พันธุกรรมกำหนดแนวลักษณะของบรรพบุรุษ และสิ่งแวดล้อมกำหนดขอบเขตของพัฒนาการของคน

4. บุคคลจะพัฒนาได้มากหรือน้อย เร็วหรือช้าเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับพันธุกรรม และสิ่งแวดล้อมมีคุณภาพมากน้อยเพียงใด

กฎแห่งกรรมและกฎแห่งสังสารวัฏ

ตามหลักแห่งศาสนาพุทธ สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ตรัสว่า บุคคลแตกต่างกันด้วย “กรรม” ซึ่งหมายถึง “การกระทำ” ของบุคคลนั้น นั่นเอง เป็นเครื่องกำหนด ดังพุทธพจน์ที่ว่า

สัตว์ทั้งหลายทั้งปวง เป็นผู้ที่มีกรรมเป็นของตน

เป็นผู้รับผลของกรรม

เป็นผู้มีกรรมเป็นกำเนิด

เป็นผู้มีกรรมเป็นเผ่าพันธุ์

เป็นผู้มีกรรมเป็นที่พึ่งอาศัย

จักทำกรรมอันใดไว้

ดี หรือ ชั่ว

จักเป็นผู้รับผลของกรรมนั้น

กรรม หรือ การกระทำ ตามหลักพระพุทธศาสนา หมายถึง มโนกรรม กายกรรม และ วจีกรรม คือ การกระทำด้วยใจ ด้วยวาจา และด้วยกาย ดังนั้น “กรรม” จึงเปรียบได้กับ “บุคลิกภาพ” ซึ่งหมายรวมถึงลักษณะทั้งฝ่ายจิต และฝ่ายกายทั้งหมดเข้าด้วยกัน

“กรรม” ย่อมจำแนกสัตว์ ให้ เลว-ดี น่ารัก-น่าชัง มั่งมี-ยากจน สูงส่ง-ต่ำทราม ต่าง ๆ กัน

สรุป

คนเรามีความแตกต่างกันในทุกรูปแบบของคุณลักษณะต่าง ๆ สัตว์ก็มีความแตกต่างกัน เช่นกัน

การศึกษาความแตกต่างในสัตว์ มีการศึกษากันมาก เช่นการศึกษา การแก้ปัญหาของลิง การแก้ปัญหาของแมว และการแก้ปัญหาของหนู พบว่าสัตว์มีพฤติกรรมในการแก้ปัญหาที่แตกต่างกัน

การวัดความแตกต่างระหว่างบุคคล กระทำได้โดย 1 วัดคุณลักษณะทางร่างกายและทางสรีรวิทยา และ 2 วัดคุณลักษณะทางจิตวิทยา

การวัดคุณลักษณะทางจิตวิทยา เน้นที่ 1 คุณลักษณะทางปัญญา ซึ่งได้แก่ เซอาน์ปัญญาและความถนัด และความสัมฤทธิ์ผล 2 คุณลักษณะทางด้านกลไกของร่างกาย และ 3 คุณลักษณะทางด้านบุคลิกภาพ

บุคคลมีความแตกต่างกัน โดยลักษณะส่วนตัวในด้านความสามารถทางสมอง ความถนัดตามธรรมชาติ ทักษะของการเคลื่อนไหว บุคลิกภาพและโดยการกระจายกันของคุณลักษณะต่าง ๆ ของบุคคลอีกด้วย

องค์ประกอบที่ทำให้บุคคลแตกต่างกัน คงหนีไม่พ้นเรื่องพันธุกรรม สิ่งแวดล้อม และกฎแห่งกรรมหรือกฎแห่งสังสารวัฏ

แบบฝึกหัดท้ายบทที่ 3

1. จากการทดลองการแก้ปัญหาของลิง นักศึกษาสามารถบอกข้อสรุปได้อย่างไร
2. ในการทดลองการแก้ปัญหาของแมว จงบอกลักษณะของวัตถุที่กำหนดไว้ใน การทดลอง และผลที่เกิดขึ้นเป็นอย่างไร
3. จะวัดคุณลักษณะทางร่างกาย และทางสรีรวิทยาของบุคคลได้โดยทางใดบ้าง
4. คุณลักษณะทางจิตวิทยาของบุคคล วัดได้โดยทางใดบ้าง
5. ท่านพึงพอใจเกี่ยวกับ องค์ประกอบ ที่แสดงออกถึงเชาวน์ปัญญา ตามแนวคิด ของเทอร์สตัน และธอร์นไคด์ อย่างไรให้เหตุผลที่ดีกว่ากัน
6. ท่านคิดอย่างไรเกี่ยวกับองค์ประกอบทางเชาวน์ปัญญาตามแนวคิดของฟอร์ด
7. จงอธิบายความหมายของความสัมฤทธิ์ผลหรือประสิทธิภาพทางการศึกษา
8. พฤติกรรมย่อยที่แสดงถึงคุณลักษณะด้านกลไกของร่างกาย มีอะไรบ้าง
9. แบ่งกลุ่มอภิปราย ถึงแนวคิดของกิลฟอร์ดที่แสดงคุณลักษณะทางบุคลิกภาพ
10. แบ่งกลุ่มอภิปรายตัวประกอบ 16 ตัว ที่แสดงคุณลักษณะทางบุคลิกภาพตาม แนวคิดของแคทเทิล
11. บุคคลมีคุณลักษณะส่วนตัวที่แตกต่างกันโดยทางใดบ้าง
12. จงอธิบายว่าพันธุกรรม มีอิทธิพลทำให้คนเราเกิดมาไม่เหมือนกัน
13. จงอธิบายสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลทำให้คนเราแตกต่างกัน
14. โต้ว่าที่ ในเรื่องที่ว่า “พันธุกรรมสำคัญยิ่งกว่าสิ่งแวดล้อม”
15. ท่านเชื่อเรื่อง “กฎแห่งกรรม” มีอิทธิพลต่อความแตกต่างของบุคคลอย่างไร